

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАТЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМЕНІ ПРОФЕСОРА ІВАНА КОВАЛИКА
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

*Постаті
мовознавчої
науки* |||

Ю. К. РЕДЬКО

**СУЧАСНІ
УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩА**

(ПОХОДЖЕННЯ, СЛОВОТВІР, ПОШИРЕННЯ)

Львів –2023

УДК 811.161.2'373.232.1
Р 33

Рецензенти:

Шульгач В. П. – доктор філологічних наук, Інститут української мови НАН України, відділ історії української мови та ономастики

Пахомова С. М. – доктор філологічних наук, професор Інституту україністики Філософського факультету Пряшівського університету (Словаччина)

Відповідальний редактор:

Купчинська З. О. – доктор філологічних наук, доцент, завідувач катедри української мови імені професора Івана Ковалика Львівського національного університету імені Івана Франка

*Рекомендувала до друку катедра української мови
імені професора Івана Ковалика
(протокол № 3 від 10 листопада 2022 року)*

*Рекомендувала до друку Вчена рада філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 12 від 22 грудня 2022 року)*

Редько Ю. К.

Р 33 Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 552 с.
ISBN 978-617-10-0763-5

Це видання тексту докторської дисертації Юліана Костянтиновича Редька (1905–1993), захист якої відбувся у 1969 році. У монографії репрезентовано словотвір, семантико-структурні типи українських прізвищ та ареали основних типів прізвищ на території України.

Для науковців, викладачів та студентів вищих навчальних закладів, вчителів і всіх, хто цікавиться власними назвами людей.

УДК 811.161.2'373.232.1

ISBN 978-617-10-0763-5

© ЛНУ ім. Івана Франка, 2023

© Редько Ю. К., 2023

Ця книга появилася у рік святкування 150-літнього ювілею заснування Наукового товариства ім. Шевченка, почесним дійсним членом якого був її автор – Юліан Костянтинович Редько.

Найважливіші праці Редька Ю.К. – це дослідження, присвячені структурі й походженню українських прізвищ. Як письменник і науковець Редько Ю.К. зробив для української культури та науки дуже багато. Про це свідчать його праці, перелік яких висвітлений в бібліографічному покажчику, що містить кілька розділів: художні твори, переклади, публіцистика; літературно-критичні статті та рецензії; методичні матеріали; праці з мовознавства¹.

Так уже склалося, що дещо з того, над чим працював професор, не було опубліковано за його життя. Упродовж багатьох років Редько Ю.К. укладав “Словник сучасних українських прізвищ”, однак не судилося його авторові побачити цієї публікації. Чекає на оприлюднення й об’ємний фактаж біографічного словника видатних людей Галицької Землі від XII століття до нашого часу.

Перед нами видання тексту докторської дисертації Юліана Костянтиновича Редька. Матеріал цієї роботи частково ввійшов до монографії “Сучасні українські прізвища”², однак ця праця стала бібліографічною рідкістю, для ономастів – бестселером, якого важко придбати, а для студентів – книгою, з якої можна почерпнути інформацію не лише з ономастики, а й із лексикології, діалектології, дериватології, морфології, ареалогії, історії мови, правопису тощо. Тому катедра української мови, на якій професор плідно працював упродовж багатьох років, вирішила видати результат довголітніх антропонімічних студій Юліана Костянтиновича. Висловлюю щиро

¹ Юліан Редько (1905–1993): Статті. Спогади. Матеріали / Упоряд. Т. Кульчицька; Наук. ред. О. Луцький; НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2006. – С. 245–270.

² Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. – К., 1966. – 216 с.

вдячність дочці професора Кульчицькій Тетяні Юліанівні за допомогу в цьому процесі. Перебіг підготовки до друку був доволі тривалим, адже докторську роботу Редько Ю. К. захистив ще у 1969 році, відповідно понад п'ятдесятилітній період позначився на багатьох рівнях цієї праці. Однак ми не втручалися в сам текст роботи, лише дещо “осучаснили” оформлення покликань та списку літератури.

ЗМІСТ

| | |
|---|-----|
| Вступ | 23 |
| 1. Ономастика як наука, її місце серед гуманітарних наук | 23 |
| 2. Розвиток української ономастики, зокрема антропоніміки | 29 |
| 3. Антропоніми й апелятиви (специфіка українських прізвищ у лексичній системі)..... | 36 |
| 4. Власні особові назви східних слов'ян, їх еволюція та суспільна функція | 47 |
| 5. Завдання роботи, її план та методи | 50 |
| | |
| Частина перша | |
| Семантика твірних основ українських прізвищ | 55 |
| 1. Прізвища, утворені від особових власних імен | 56 |
| 2. Прізвища, утворені від топонімічних назв | 78 |
| 3. Прізвища, утворені за соціальною приналежністю або від назви постійного заняття (професії)..... | 110 |
| 4. Прізвища, утворені за індивідуальними ознаками перших носіїв. | 150 |
| 5. Інші лексико-семантичні основи виникнення прізвищ | 163 |
| | |
| Частина друга | |
| Словотворча будова і граматичні особливості українських прізвищ | 171 |
| I. Прізвища прикметникового типу..... | 172 |
| II. Прізвища іменникового типу | 198 |
| 1. Прізвища, утворені лексико-семантичним способом | 201 |
| 2. Прізвища, утворені морфологічним способом..... | 219 |
| Суфіксальні утворення | 219 |
| Префіксальні утворення..... | 324 |
| Префіксально-суфіксальні утворення..... | 325 |

| | |
|---|-----|
| Прізвища у формі родового відмінка..... | 328 |
| 3. Утворені регресивним способом..... | 332 |
| 4. Утворені шляхом складання основ..... | 333 |
| 5. Інші словотвірні типи прізвищ..... | 339 |
| Прізвища, утворені зі скам'янілих дієслівних форм..... | 339 |
| Прізвища, утворені з прислівників, службових слів, вигуків і звуконаслідувальних слів..... | 341 |
| Прізвища, прізвища іншомовного походження..... | 344 |
| Висновки..... | 356 |

Частина третя

| | |
|---|------------|
| Розміщення основних словотворчих типів українських прізвищ на території Української РСР..... | 379 |
| Висновки..... | 450 |
| Умовні скорочення..... | 460 |
| Бібліографія..... | 462 |
| Індекс прізвищ..... | 479 |
| Скорочення, вжиті в індексі прізвищ..... | 547 |
| Список схем і таблиць..... | 548 |

Наукове видання

РЕДЬКО Юліан Костянтинович

**СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩА
(ПОХОДЖЕННЯ, СЛОВОТВІР, ПОШИРЕННЯ)**

Формат 60×84/16. Умовн. друк. арк. 32,1. Тираж 50 прим. Зам.

Видавець та виготовлювач:
Львівський національний університет імені Івана Франка.
79000, Львів, вул. Університетська, 1.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи.
Серія ДК № 3059 від 13.12.2007